

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาประเทศ ประเทศใดที่ประชากรที่ได้รับการศึกษาอย่างถูกต้องและทั่วถึง ประเทศนั้นก็จะประสบความสำเร็จในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ทั้งนี้ เพราะการพัฒนาประเทศไม่ว่าในด้านใดต้องอาศัยกำลังคน เป็นสำคัญ และกระบวนการที่สำคัญที่สุดในการพัฒนากำลังคนก็คือ กระบวนการทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2527: 1) ตรงกับที่ ฮาร์บิสัน (Harbison 1964: 1) ได้กล่าวว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะไขไปสู่ประตูแห่งอารยธรรม ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาในระบบมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงเรียนแห่งแรกขึ้นในพระบรมมหาราชวัง เมื่อ พ.ศ. 2414 (ฉวีวรรณ กীরติกร 2524: 2) และได้วิวัฒนาการขึ้นมา เป็นการศึกษาภาคบังคับ เพื่อให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อเริ่มยุคพัฒนาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 แผนพัฒนาการศึกษาประเทศทุกฉบับได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาตลอดมา เช่น แนวทางการพัฒนาการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-พ.ศ. 2529) มีนโยบายเร่งรัดจัดการประถมศึกษาให้ทั่วถึง เร่งจัดระบบบริหารการศึกษาแต่ละสังกัดให้ เป็นไปอย่างสอดคล้องสัมพันธ์กัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2524: 91) ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-พ.ศ. 2534) มีนโยบาย เน้นจัดการศึกษาภาคบังคับ (ป.1-ป.6) ให้ทั่วถึงทุกท้องที่ ให้มีความเสมอภาคในการ เข้ารับการศึกษา และให้การจัดการประถมศึกษาโดยส่วนรวมมีคุณภาพสูงขึ้น โดยเฉพาะคุณภาพการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2529: 51) จึงสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาที่เป็นพื้นฐานให้แก่ประชาชน ที่กระทำอย่างกว้างขวางและมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการมากที่สุด ได้แก่ การศึกษา

ในระดับประถมศึกษา เพราะการศึกษาในระดับนี้ เป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐต้องจัดให้ประชาชน ได้ศึกษาเล่าเรียนโดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อ เสริมสร้างพัฒนาการของ เด็กในด้านวิชาการ สุขภาพ ศิลธรรมและคุณค่าทางจิตใจ ซึ่งโรงเรียนจะทำหน้าที่ เป็นสถาบันให้ความรู้ ถ่ายทอดวัฒนธรรม และจัดประสบการณ์ด้านสังคมต่าง ๆ ให้กับนักเรียน (Mickelson and Hansen 1957 : 110)

จากการศึกษาวิจัย ผลการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา พบว่า คุณภาพของ การศึกษายังไม่เท่าเทียมกันในระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน และแตกต่างกันในระหว่าง ชุมชนเมืองกับชนบท ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น สาเหตุจากตัวผู้เรียน ได้แก่ การขาดเรียน อัตราการมาเรียนต่ำ มีความแตกต่างกันทางสภาพ เศรษฐกิจและสังคม และ ขาดความพร้อมด้านต่าง ๆ สาเหตุจากการสอน ได้แก่ มีครูไม่ครบชั้นเรียน เพราะ เป็นโรงเรียน ขนาด เล็กเกินไป การสอนของครูยังขาดประสิทธิภาพ สอนได้ เป็นบางประสบการณ์ เพราะไม่ได้ เข้ารับการอบรมตามหลักสูตรปัจจุบัน และสาเหตุจากการบริหารการศึกษา ได้แก่ การจัดครู เข้าสอนได้ไม่ตรงกับความต้องการและความสามารถของครู การกระจายอัตรากำลังครูไม่ เหมาะสมและไม่ทั่วถึงในบางท้องถิ่น และการนิเทศติดตามผลไม่ทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ 2523 : 57) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้หาทางแก้ไขปัญหานี้โดยได้กำหนดโครงสร้างการบริหารการประถมศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการ ไว้รวม 4 ระดับ คือ

1. ระดับชาติ มีคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติทำหน้าที่บริหารโดยมี เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทำหน้าที่บังคับบัญชาควบคุมดูแลราชการ โดยทั่วไปของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2. ระดับจังหวัด มีคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดทำหน้าที่บริหารโดยมี ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดทำหน้าที่บังคับบัญชา ควบคุม ดูแลราชการโดยทั่วไปของ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

3. ระดับอำเภอ มีคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอทำหน้าที่บริหารโดยมี หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอทำหน้าที่บังคับบัญชา ควบคุมดูแลราชการโดยทั่วไปของ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ

4. ระดับกลุ่มโรงเรียน มีคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนทำหน้าที่บริหารโดยมี ประธานกลุ่มโรงเรียน และครูใหญ่ทำหน้าที่บังคับบัญชา ควบคุมดูแลราชการโดยทั่วไปของกลุ่ม โรงเรียนและโรงเรียนของตน (คณะกรรมการพิจารณาปัญหาการศึกษาประชาบาล 2523 : 9-16)

ดังนั้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา โครงสร้างและระบบบริหารการประถมศึกษา จึงแตกต่างจากหน่วยราชการอื่น ๆ และแตกต่างจากโครงสร้างและระบบบริหารการประถมศึกษา ในอดีต ข้อแตกต่างที่เห็นได้ชัดเด่นได้แก่ การกำหนดอำนาจในการวินิจฉัยสั่งการแต่เดิมใน ส่วนกลางจะเป็นอำนาจของอธิบดี ในระดับจังหวัดเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด หรือ ปลัดจังหวัด หรือศึกษาธิการจังหวัด หรือ หัวหน้าส่วนการศึกษาแล้วแต่กรณี ส่วนในระดับอำเภอ จะเป็นอำนาจของนายอำเภอหรือศึกษาธิการอำเภอ หรือหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ แต่ใน ระบบปัจจุบันอำนาจดังกล่าว เป็นอำนาจของคณะกรรมการระดับต่าง ๆ เช่น ในส่วนกลางเป็นอำนาจของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในระดับจังหวัดเป็นอำนาจ ของคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด ในระดับอำเภอและกิ่งอำเภอเป็นอำนาจของ คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ และในระดับกลุ่มโรงเรียนเป็นอำนาจของ คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 : 10) จะเห็นได้ว่ากลุ่มโรงเรียนเป็นการบริหารระดับหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะ เป็นฝ่ายที่จะนำ แนวนโยบายทั้งหมดไปปฏิบัติและมีความสำคัญต่อการบริหารของโรงเรียนประถมศึกษาให้มี ประสิทธิภาพ เนื่องจากกลุ่มโรงเรียนมีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติงานของ โรงเรียน ซึ่ง โกวิท ประवालพฤกษ์ (2523 : 50) ก็ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับกลุ่มโรงเรียนว่า กลุ่มโรงเรียนจะเป็นหน่วยปฏิบัติที่มีบทบาทสูงสุดในการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ของชาติ อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต และจากระเบียบคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2523 (สำนักงานคณะกรรมการการประถม ศึกษานแห่งชาติ 2523 : 2) ได้กำหนดขอบข่ายงานของกลุ่มโรงเรียนไว้ 6 ด้าน คือ งานวิชาการ งานอาคารสถานที่ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยงานทั้ง 6 ด้านนี้อยู่ในความรับผิดชอบของ คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ประธานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา กรรมการกลุ่มที่มาจากผู้บริหารโรงเรียนทุกโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียน และครูวิชาการกลุ่ม โรงเรียนตามกลุ่มประชากรม์ โดยมีประธานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา เป็นผู้ควบคุม กำกับ ดูแลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มทั้งหมดให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม ในช่วง 3-4 ปี นับแต่ได้ประกาศใช้ระเบียบคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติว่าด้วย กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2523 นั้น คุณภาพการศึกษาของนักเรียนระดับประถมศึกษา ก็ไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งสังเกตได้จากจำนวนนักเรียนที่ตกซ้ำชั้นทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2526

เป็นจำนวนถึง 403,767 คน ประมาธร้อยละ 6.27 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2527: 5) นับว่าเป็นจำนวนมากทีเดียว แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนที่พยายามจะยกมาตรฐานทางวิชาการของโรงเรียนยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร จากผลการวิจัยของ สมชาย ปิ่นสุข (2526: 131) พบว่าการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนทางด้านวิชาการยังมีการปฏิบัติงานน้อยมาก และมีความเห็นว่า กลุ่มโรงเรียนควรมีการปฏิบัติงานด้านวิชาการให้มากขึ้น ซึ่งก็สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อุดลย์ศักดิ์ วงศ์โกมล เชมฐ์ (2525: 149) ซึ่งได้ศึกษาความคิดเห็นและความคาดหวังของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาและครูเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนควรปฏิบัติหน้าที่ในระดับมากทุกหน้าที่ และในการปฏิบัติจริงส่วนใหญ่ คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนยังมีการปฏิบัติจริงน้อย เกือบทุกบทบาท ส่วนงานวิจัยของ สุวิทย์ มูลคำ (1518: 184) พบว่า สิ่งที่เป็นปัญหาในการปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียน คือ มุคลากรให้ความร่วมมือน้อยและการปฏิบัติงานทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับที่น้อย เกือบทุกด้าน ซึ่งวีระ เสาโกมุท (2527: 6) และ ประจวบ วงศ์ภักษา (2527: 17) ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาพอสรุปได้ดังนี้

1. ประธานกรรมการกลุ่มโรงเรียนขาดความจริงใจในการทำงาน ไม่อุทิศเวลาให้กลุ่มโรงเรียนเท่าที่ควร
2. คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนและครูภายในกลุ่มไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับกลุ่มโรงเรียน ส่วนใหญ่จะมุ่งแต่งงานภายในโรงเรียนของตน
3. คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนมีแต่หน้าที่ แต่ไม่มีอำนาจตามกฎหมาย
4. การปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียนขาดการวางแผนที่ดี ไม่มีการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวางแผน
5. คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนไม่เข้าใจบทบาทในหน้าที่ของตน

งานวิจัยของสุนันท์ บัณฑพรหม (2527: 130-136) พบว่าระบบกลุ่มโรงเรียนที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่ได้ทำหน้าที่ของตนตามที่มีอยู่ เนื่องจากระบบการประสานงานไม่ดี กลุ่มโรงเรียนไม่มีอำนาจตามหน้าที่อย่างแท้จริง และผู้บริหารโรงเรียนภายในกลุ่มเองก็ให้ความร่วมมือกับกลุ่มค่อนข้างต่ำ ด้วยเหตุดังกล่าวแผนและโครงการต่าง ๆ ของกลุ่ม จึงไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาให้กับกลุ่มได้อย่างแท้จริง และดูเหมือนว่ามีโครงการมากจนกระทั่งขาดการนิเทศ และการประเมินตามหลักการในหลายกรณี กลุ่มมักจะมีกิจกรรมร่วมกับหน่วยเหนือมากกว่าระหว่างกลุ่มด้วยกัน

ดังนั้น เพื่อให้กลุ่มโรงเรียนสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงาน และเป็นหน่วยงานสำคัญในการกระตุ้นการดำเนินงานให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยส่วนรวม สมควรปรับปรุงระเบียบคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานให้บรรลุเจตนารมณ์ตามเป้าหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจึงได้ร่างระเบียบขึ้นเรียกว่า ระเบียบคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติว่าด้วยกลุ่มโรงเรียน พ.ศ. 2529 ขึ้น ซึ่งระเบียบนี้ได้กำหนดหน้าที่และแนวปฏิบัติของคณะกรรมการกลุ่มไว้ชัดเจนและที่สำคัญได้จัดให้มีการตั้งสำนักงานกลุ่มขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางการปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียน และได้จัดตั้งให้มีหัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ที่สำนักงานกลุ่มโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2529 : อัคสำเนา)

นอกจากการให้ความสำคัญแก่กลุ่มโรงเรียน โดยการกำหนดให้มีกฎหมายรองรับสถานะแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติยังให้การสนับสนุนกลุ่มโรงเรียนอย่างเห็นได้ชัดจากการจัดทำคู่มือ เป็นชุดฝึกอบรมบุคลากรกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 21 เล่ม และจัดโครงการฝึกอบรมบุคลากรกลุ่มทั่วประเทศโดยมีศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ และศึกษานิเทศก์กิ่งอำเภอ เป็นวิทยากรแกนกลางในการอบรม เพื่อสื่อความเข้าใจในระเบียบและการปฏิบัติงานจริง

จากผลการวิจัยที่ผ่านมา นอกจากจะศึกษาบทบาทในการทำงานของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนโดยส่วนรวมแล้ว ยังมีงานวิจัยของ สนั่น มีชันหมาก (2527 : 3) ได้ศึกษาถึงสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชรในด้านการสอนและด้านวิชาการ เพื่อที่จะเป็นประโยชน์สำหรับครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา จะได้สำรวจและปรับปรุงสมรรถภาพด้านการสอนและด้านวิชาการของตนเอง อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้ผู้บริหารการประถมศึกษาพิจารณาแนวทางสร้างเสริมสมรรถภาพครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาให้ดีขึ้น ซึ่งการศึกษาเรื่องสมรรถภาพในการปฏิบัติงานนอกจากของสนั่นแล้ว ยังมีงานวิจัยของ วิรัตน์ พงษ์พิจิตร (2528 : 11) และ วนิดา ศิริศิริตยานนท์ (2529 : 9) ได้ศึกษาเรื่องสมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายคณะและอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประโยชน์ที่เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางคัดเลือกผู้ที่จะมาทำหน้าที่เป็นอาจารย์นิเทศก์ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและเป็นแนวทางในการปรับปรุง

ตนเองให้มีคุณภาพสูงขึ้น งานวิจัยของ พรทิพย์ เอี่ยมภักดิ์ (2528 : 10) ได้ศึกษาสมรรถภาพครูของนิสิตที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเป็นประโยชน์ในการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงระบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต และสามารถผลิตบัณฑิตครูให้มีคุณภาพต่อไป ส่วนงานวิจัยของ จาริก อัจฉารินทร์ (2529 : 11) ได้ทำการวิเคราะห์ตัวประกอบสมรรถภาพของนักวิจัยทางการศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาและพยายามปรับปรุงตนเองให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น และ อัจฉรา สวามิวิศด์ (2529 : 9) ได้ทำการวิเคราะห์ตัวประกอบสมรรถภาพของครูแนะแนว โรงเรียนมัธยมศึกษา พบตัวประกอบสมรรถภาพครูแนะแนวที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมให้ครูแนะแนวได้ปฏิบัติงานได้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของตน เป็นประโยชน์ในด้านบริการการแนะแนว การพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ครูแนะแนว และเป็นประโยชน์ต่อครูแนะแนวซึ่งไม่เคยศึกษาหรืออบรมเกี่ยวกับการแนะแนวจะมีความรู้และทราบแนวทางในการปฏิบัติงาน จากงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเรื่องสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของบุคคล เป็นสิ่งสำคัญในการที่จะปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี หัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาเห็นว่า เป็นบุคคลที่สำคัญมากที่สุดคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้จะมีบทบาทมากในการบริหารงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา เพราะจากอดีตที่ผ่านมายังมีการปฏิบัติงานในกลุ่มโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย เกือบทุกด้าน การที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้มีหัวหน้าสำนักงานกลุ่มขึ้น จึงเป็นที่คาดหวังว่าการบริหารงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาจะได้รับการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่ามีตัวแปรอะไรบ้างที่เป็นองค์ประกอบของสมรรถภาพของหัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในด้านการปฏิบัติงาน เพราะ นพพร พานิชสุข (2522 : 52) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวกับตัวผู้มาปฏิบัติการ ทั้งนี้ เพราะเราถือได้ว่าบุคลากรมีความสำคัญมากที่สุดในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะ เป็นงานในหน่วยงานใด ๆ ก็ตาม ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางอันสำคัญที่ทำให้ได้ข้อคิด และได้แนวปฏิบัติสำหรับหัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง และจะเป็นข้อมูลที่สำคัญสำหรับผู้บริหารการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดที่จะนำไปพิจารณาประกอบการวางแผนปฏิบัติหรือกำหนดระเบียบสำหรับหัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียนให้เหมาะสมกับสภาพของจังหวัดและสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหาร และครูในกลุ่มโรงเรียน โดยอยู่ภายใต้ขอบเขตที่เป็นไปได้ และไม่ขัดต่อกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ ซึ่งจะ

ช่วยให้เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งตรงกัน เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของหัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียน
ทั้งนี้ เพื่อให้งานบริหารกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์
ต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาตัวประกอบของสมรรถภาพของหัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา
ตามการรับรู้ของตนเอง ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน และผู้บริหาร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นหัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา
ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนและผู้บริหาร ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัด เขตการศึกษา 1

2. การวิจัยนี้มุ่งศึกษาตัวประกอบสมรรถภาพของหัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียน
ประถมศึกษาเฉพาะตามการรับรู้เท่านั้น

3. ตัวแปรที่จะศึกษา คือ สมรรถภาพของหัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา
ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากโครงสร้างของบทบาท และหน้าที่ของหัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียน
โครงสร้างของขอบข่ายงานบริหารกลุ่มโรงเรียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้โครงสร้างของ
ตัวแปรต่าง ๆ 6 ด้าน คือ

1. ด้านงานวิชาการ
2. ด้านงานอาคารสถานที่
3. ด้านงานบุคลากร
4. ด้านงานกิจการนักเรียน
5. ด้านการธุรการและการเงิน
6. ด้านงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยความจริงใจ และตรงตามสภาพที่เป็นจริง
2. วันและเวลาที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการตอบแบบสอบถาม
3. ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มประชากรทั้ง 3 กลุ่ม ถือว่ารวมกันได้ด้วย เหตุที่ว่าบุคลากรทั้ง 3 กลุ่ม ได้มีการติดต่อประสานงานซึ่งกันและกัน และปฏิบัติงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดในกลุ่มโรงเรียน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สมรรถภาพของหัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียน หมายถึง คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติ ซึ่งหัวหน้าสำนักงานกลุ่ม โรงเรียนที่ดีควรมี เพื่อปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิชาการ

หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นในเรื่องหลักสูตร การจัดโปรแกรมการเรียน การสอน การจัดทำโครงการสอน การเตรียมการสอน สื่อการสอน วิธีสอน ตลอดจนการประเมินผลการสอน

งานอาคารสถานที่หมายถึง

หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการวางแผน ความต้องการ อาคารเรียน อาคารประกอบ การตกแต่งสถานที่ การดูแลรักษาอาคารเรียน อาคารประกอบบริเวณโรงเรียน ตลอดจนการดูแลรักษา ซ่อมแซมครุภัณฑ์ของโรงเรียน

งานบุคลากร

หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการให้บุคลากรในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ข้าราชการครู และภารโรงได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การพัฒนาบุคลากร ให้เป็นครูที่มีความรู้ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างขวัญและกำลังใจช่วยเหลือแนะนำ ให้ความเป็นธรรมในการพิจารณา ความดีความชอบ เป็นต้น

งานกิจการนักเรียน

หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติ
ประถมศึกษา พ.ศ. 2523 ซึ่งได้แก่ การจัดทำ
เขตบริการ อัตราการขาดเรียน การเกณฑ์/รับ
นักเรียนเข้าเรียน การพัฒนาจริยธรรมสำหรับนักเรียน
การจัดกิจกรรมนักเรียน หรือเสริมหลักสูตร
การจัดบริการ และสวัสดิการต่าง ๆ

งานธุรการและการเงิน

หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับงานสารบรรณ งานสถิติ และ
ข้อมูล งานทะเบียนการจัดตั้งงบประมาณ การ
จัดซื้อ และการจ้าง

งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

หมายถึง กิจกรรม กรรมการศึกษาของโรงเรียน
สมาคมศิษย์เก่า สมาคมผู้ปกครองและครู การ
ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบกิจกรรมของ
โรงเรียน ให้ประชาชนในชุมชนได้ เข้ามามีส่วน
ร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ตลอดจนกิจกรรม
ที่โรงเรียนสามารถจะช่วยเหลือชุมชนได้

เขตการศึกษา 1

หมายถึง ท้องที่จังหวัดนครปฐม จังหวัดนครปฐม จังหวัด
ปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัด
สมุทรสาคร โดยมีสำนักงานศึกษาธิการเขต
อยู่ที่จังหวัดนครปฐม

กลุ่มโรงเรียน

หมายถึง การรวมโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัด เข้า เป็นกลุ่มตามระเบียบ
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2529

ผู้บริหาร

หมายถึง ข้าราชการครูที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครูใหญ่
อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ
ผู้รักษาการณ์ในตำแหน่งดังกล่าว

หัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามแนวปฏิบัติ ว่าด้วยหัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียน พ.ศ. 2529 ให้ปฏิบัติหน้าที่ที่สำนักงานกลุ่มโรงเรียน ประถมศึกษา

ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามแนวปฏิบัติ ว่าด้วยครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน พ.ศ. 2529 ให้ทำหน้าที่ช่วย เหลือและปรับปรุงงานวิชาการ ภายในกลุ่มโรงเรียน

การรับรู้ในสมรรถภาพของหัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียน

หมายถึง กระบวนการตีความจากสิ่งที่ เห็น สิ่งที่ได้ยิน สิ่งที่ได้ปฏิบัติ และความรู้ลึกลับนึกคิด เกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทศนคติ และอุปนิสัยในการ ปฏิบัติงานของหัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียน อัน เป็นผลมาจากการที่ได้ปฏิบัติ คลุกคลี หรือ ใกล้ชิดว่าในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสำนักงาน กลุ่มโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพนั้นควรประกอบด้วย ความรู้ ความสามารถ ทศนคติ หรืออุปนิสัยใด และสำคัญ เพียงใด

ตัวประกอบ

หมายถึง ผลของการจัดกลุ่มของตัวแปรที่มีน้ำหนักสูงบน ตัวประกอบนั้น โดยต้องมีตัวแปรในแต่ละตัวประกอบ เกิน 3 ตัวแปร มีน้ำหนักบนตัวประกอบในแต่ละ ตัวแปรตั้งแต่ 0.45 ขึ้นไป และมีค่าไอ เกนในตัว ประกอบนั้นมากกว่าหรือ เท่ากับ 1

ตัวแปร

หมายถึง ลักษณะที่ เกี่ยวข้องกับสมรรถภาพของหัวหน้า สำนักงานกลุ่มโรงเรียน

ข้อกระทง

หมายถึง ข้อความหรือประโยคที่มี เนื้อความ เกี่ยวข้องกับ
สมรรถภาพของหัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียน
และเป็นตัวแปรในการวิเคราะห์ตัวประกอบ

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการปรับปรุงสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 1
2. เป็นแนวทางให้ผู้บริหารการศึกษาพิจารณาหาแนวทางสร้างเสริมสมรรถภาพของหัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 1
3. ทำให้ได้ข้อความรู้อื่นจะเป็นประโยชน์ในการกำหนด เกณฑ์สำหรับการคัดเลือกผู้ที่จะมาทำหน้าที่หัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียน และเป็นประโยชน์ต่อครูผู้ที่ได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียน ใช้ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ
4. เป็นแนวทางในการศึกษารววิจัย เกี่ยวกับสมรรถภาพของหัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียน ในเขตการศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย